

Heiligdomsvaart 2025

Nieuwsbrief 1 - April 2024

Welkom bij deze eerste nieuwsbrief van 2024

De bouw is gestart !!!

Dames en heren,

Dankjewel dat je onze eerste Nieuwsbrief over de Heiligdomsvaart 2025 wilt lezen.

Ons thema is 'Wees een Bruggenbouwer' dat in elk geval betekent dat verbindingen worden gelegd, dat er banden worden gesmeed. Wij willen als Heiligdomsvaart-organisatie die verbindingen aangaan, de banden aanhalen, te beginnen met iedereen die op de een of andere wijze bij de HDV2025 betrokken is. En dan is een Nieuwsbrief misschien wel een ouderwets, maar daarmee ook zeer beproefd middel.

In de aanloop naar juni 2025 zullen er vele figuurlijke bruggen worden gebouwd. Bruggen naar elkaar, naar stad en dekenaat, naar groeperingen binnen- en buiten de kerk, naar buurten en wijken, naar vreemdelingen en bekenden, naar binnen- en buitenland, naar jong en oud, Want dat is de opdracht die wij onszelf bij deze 56e editie van de zevenjaarlijkse HDV geven: we sluiten niemand uit, we doen het samen.

Uiteraard start alles bij de eeuwenoude devotie naar Servaas, de eerste bisschop van Maastricht, die in onze regio in de 4e eeuw ons rijke geloof verkondigde. Zijn graf werd een magneet voor talloze pelgrims, en is dat tot op de dag van vandaag nog. Servaas is daarmee zelf een brug naar Hem, die wij in Maastricht vertrouwd Slivvenier noemen. Uit die pelgrimages is in de loop der eeuwen de Heiligdomsvaart ontstaan, het bezoeken van het graf en het aanschouwen van de vele relieken en kerkschatten die hier bijeen werden gebracht.

Een HDV is daarmee in de kern zeker een religieus gebeuren. Het nodigt immers uit tot bidden, vieren, danken, boete doen, vergeven, eren en wat men zich ook als werkwoord bij geloven kan bedenken.

Maar een Maastrichtse HDV is veel meer dan dat. Het ontvangen van gasten, pelgrims, ging al van oudsher gepaard met feestelijkheden buiten de kerk. Kermissen, volksvermaak, cultuur (wagenspelen, muziek en dans) en het goed verzorgen van de inwendige mens hoorden én horen net zo bij een HDV als een hoogmis.

En dus is de HDV2025 in de stad, die ooit zelf als brug ontstond, een heerlijke mix van je geloof belijden en het leven vieren. Het thema 'Wees een Bruggenbouwer' nodigt daartoe als vanzelf uit. Doe zelf mee, betrek ook de ander, denk na over de betekenis en waarde van het leven, en bouw een brug en ga eroverheen.

Uiteraard zijn bruggenbouwers gevraagd: meld je aan om mee te helpen organiseren, of doe mee met de activiteiten. We kunnen veel vrijwilligers gebruiken, net zoals we ook beseffen dat het bouw materiaal voor een brug niet gratis is.

Dus een donatie geven is geen slecht idee!

In de komende Nieuwsbrieven zal er veel informatie worden gedeeld. Kijk ook regelmatig op onze website of de socials. En verspreid die informatie gerust. Het bruggen bouwen is in volle gang. Zorg dat je mee kunt bouwen!

Hartelijke groet,

Bestuur Vereniging Het Graf van Sint Servaas,
Theo Bovens, voorzitter

Het verhaal van de Heiligdomsvaart

Wat is 'Heiligdomsvaart'?

Voor de mensen van Maastricht en Limburg is Heiligdomsvaart iets vanzelfsprekends. Echter minstens zo lastig uit te leggen als Vastelaovend of de Mestreechter Geis. Men groeit er mee op en waardeert het. Of men zichzelf nu katholiek of religieus noemt, of niets van het geloof moet hebben: de Heiligdomsvaart kan worden beleefd in vele vormen en lagen.

Is het een katholiek geloofsfeest? Ja, maar ook nee.

Is het een cultuurfestival? Ja, maar ook nee.

Is het traditie en folklore? Ja, maar ook nee.

Is het Maastrichts? Ja, maar ook nee.

Heiligdomsvaart is niet in één hok te vangen, hetgeen het ondersteunen ervan zowel gemakkelijk als ingewikkeld maakt. Maar één ding weten we wel: Heiligdomsvaart wordt ook in 2025 gevierd, en ook over zeven jaar in 2032.

Een stukje historie

Volgens de overlevering kwam de Heilige Servatius, bisschop van Tongeren, in de 2e helft van de vierde eeuw naar Maastricht om te prediken en er later de bisschopszetel naar te verplaatsen. Hij wordt als eerste bisschop der Nederlanden gezien: de brenger van het christendom. Hij sterft op 13 mei 384 en wordt vlak buiten de bebouwing van Maastricht langs de weg naar Tongeren begraven. Op zijn graf ontstaat een kapel, en al gauw begint de

verering die leidt tot de bouw van de grote Servaasbasiliek. Al vroeg verbinden Europese heersers en vorsten zich aan de Servaas, die in de Middeleeuwen een Vrij Rijkskapittelkerk wordt.

Naast het bezit van eigen Servaasreliken ontvangt het Kapittel belangrijke reliken van andere heiligen, en een relik van het H. Kruis. Servaas en Maastricht ontwikkelen zich tot religieus centrum en bedevaartsoord. Het leven van Sint Servaas wordt in de 8e eeuw beschreven en dijt uit tot de Servaaslegendes, waarvan die van Henric van Veldeke het beroemdste is.

Van heinde en verre trekken pelgrims naar Maastricht. Bezoek aan de heiligdommen van de Servaas wordt als boetedoening door rechtbanken in heel Europa opgelegd. In de Servaas ontvangt de zondaar vergeving en een bewijs dat men er geweest is. De 'vaart naar Maastricht', vaak gecombineerd met die naar Aken, wordt enorm populair. Eind 14e eeuw wordt gesproken over honderdduizend pelgrims die in veertien dagen in juli worden ontvangen en opgevangen. De reliken worden getoond, processies gehouden, biecht gehoord. De eerste vermelding van het woord 'heiligdomsvaart' in de Raadsverdragen dateert uit 1391. Vanaf dat moment is de grote vaart elke zeven jaar bekend.

Het bleef vanzelfsprekend niet beperkt tot religie. De stad barstte uit zijn voegen door de aanwezigheid van grote mensenmassa's.

Dat betekende vertier, feest en kermis. Drank vloeyde volop, de handel bloeyde, en het volk werd vermaakt. De arme pelgrims werden gratis in de vele gasthuizen opgevangen. Geloof, cultuur en vermaak waren één. In de tweede helft van de 18e eeuw verwaterde de traditie. Echter in 1874, bij de start van de bloeiperiode van de volkskerk (Rijke Roomsche Leven) werd de traditie nieuw leven ingeblazen. Elke zeven jaar (m.u.v. de periode WO2) is Maastricht weer de gaststad voor bezoekers naar het graf van Servaas. 2025 wordt de 56e editie. Ook in deze moderne Heiligdomsvaarten speelt het aspect cultuur een grote rol. In de laatste zeven edities wordt er gewerkt met een inhoudelijk thema dat ook maatschappelijk wordt uitgewerkt en tot activiteiten voor speciale doelgroepen leidt. De kerk viert niet alleen, maar vervult ook volop en open haar taak in diaconie, samenlevingsopbouw, participatie en inclusie.

Wees een Bruggenbouwer

Het thema van 2025 is: Wees een Bruggenbouwer. Op het eerste gezicht duidt dit thema op 'Verbinden', en dat is ook correct. Maar wat kan er, of moet er verbonden worden? In religieuze zin is Jezus de verbinder tussen God en de mensen, een rol die ook de Kerk heeft. Maar ons geloof zelf verbindt ook; het verbindt ons met anderen, geloven doe je samen. Het geloof roept mensen tegelijkertijd op om banden aan te knopen met de medemens, in gezin, familie, straat, buurt of vereniging. Het roept op om naar buiten te treden, uitnodigend te zijn voor anderen, in de eerste plaats voor hen die aan de zijlijn van de samenleving staan: armen, gekwetsten.

Het thema Wees een Bruggenbouwer wil dus meer zijn dan een inspiratie voor een goede preek in een mooie viering. De Heiligdomsvaart 2025 is bij uitstek een feest van inclusie, van bruggen slaan met anderen, ook de anders- of niet-gelovigen, met mensen in armoede, met mensen met een beperking, met vluchtelingen, met mensen uit andere culturen. Maar ook letterlijk met mensen over de stads- en landsgrenzen heen. De activiteiten moeten toegankelijk zijn, en velen in potentie moeten kunnen begeisteren en raken.

Bruggenbouwer zijn betekent ook open staan voor de andere kant, voor de ander die naar je toe komt. De Heiligdomsvaart 2025 leent zich bij uitstek voor participatie, wederzijdse ontmoeting, het open staan voor ideeën en activiteiten geïnitieerd door anderen. Wees een Bruggenbouwer slaat ook een brug naar onze wereld, ons milieu, ons klimaat. Zeker in Limburg waar we een recente geschiedenis van wateroverlast kennen, appelleert een brug aan droge voeten en dus aan onze verantwoordelijkheid te zorgen voor een duurzame toekomst. En een brug moet ook gebouwd worden tussen mensen die in onmin of oorlog met elkaar leven. Vrede stichten dus!

Activiteiten

De Heiligdomsvaart 2025 wil een Brug Bouwen. Dat geldt zeker naar jongere generaties die de geloofstraditie niet meer als vanzelfsprekend kennen. Maar ook naar doelgroepen in vele definities. En dat in een tijd waar het traditionele geloof minder aanhangers telt, maar de behoefte aan spiritualiteit en zingeving onverminderd groot is. Maar uiteraard vergeten we niet de kern: de ontvangst van pelgrims, het tonen van onze heiligdommen en het samen vieren van ons geloof dat een brug vormt en bruggen bouwt.

In Maastricht zelf, maar waar mogelijk ook daarbuiten.

Ook wil Heiligdomsvaart elke bezoeker goed ontvangen. Gekeken wordt hoe dit op een gastvrije maar behapbare manier kan geschieden. De Heiligdomsvaart is niet alleen iets van de binnenstad van Maastricht, maar van het hele Dekenaat Maastricht- Meerssen, de regio Zuid-Limburg alsmede de Euregio Maas-Rijn (waar ook zevenjaarlijkse feesten worden gehouden). Vele honderdduizenden burens wisten de Heiligdomsvaart eerder al te vinden, en de verwachting is dat ook nu het aantal bezoekers uit de omgeving groot zal zijn.

Tenslotte is Heiligdomsvaart ook de inzet van honderden vrijwilligers. In de organisatie wordt niemand betaald.

De Heiligdomsvaart wordt gehouden van donderdag 12 tot en met zondag 22 juni 2025.

Wij zien deze tien dagen echter als een soort van samenloop van zaken die al eerder zijn begonnen.

We openen het Heiligdomsvaartseizoen dan ook al op 6 september 2024. In de negen maanden tot juni 2025 vinden derhalve al diverse activiteiten plaats.

Geen enkele brug kan bestaan zonder pijlers. En hoe meer pijlers, hoe steviger de brug, hoe beter de verbinding!

Steun en de 7 pijlers

We werken met 7 (brug)pijlers met elk een eigen aandachtsgebied. Gezamenlijk dragen zij de Heiligdomsvaart:

1. Basilica en Pelgrimage

Pelgrims in de meest brede zin van het woord welkom heten, hen een plek bieden voor bezinning en devotie, maar ook voor verbinding en ontmoeting.

Pelgrims de gelegenheid bieden naar eigen inzicht vorm en inhoud te geven aan hun pelgrimage naar Sint Servaas en bezoek aan Maastricht

2. Bruggen bouwen in dialoog

Mensen bij elkaar en in dialoog brengen rond het thema ‘bruggenbouwer’ teneinde te komen tot wederzijds begrip en respect, verdieping en oecumene, alsook hulp en ondersteuning aan elkaar en anderen.

3. Jeugd en jongeren

Kinderen en jongeren betrekken bij het thema ‘bruggenbouwer’ met aandacht voor deugden (burgerschap, gemeenschapszin en werken van barmhartigheid) aan de hand van het verhaal van de Middeleeuwse bruggenbouwers en brugheiligen langs de grote pelgrimsroutes (waaronder Servaas). Centraal staat de vraag wie in onze tijd de bruggenbouwers zijn, en hoe wij zelf een bruggenbouwer kunnen zijn en kunnen zorgen voor verbinding.

4. Organisatie

Het succesvol organiseren van de Heiligdomsvaart 2025.

5. Cultuur

Het realiseren van een cultureel programma in het Heiligdomsvaartjaar rondom het thema ‘bruggenbouwer’ zowel via eigen activiteiten als via de eigen programmering van diverse culturele organisaties

6. Ommegangen

Het organiseren van de grote Heiligdomsvaart-processies, de zogenaamde Ommegangen, als hoogtepunt van de Heiligdomsvaart die in juni 2025 tweemaal door de binnenstad van Maastricht zal trekken

7. Stad & Dekenaat

Het verbinden van kerk en samenleving door inwoners en bezoekers letterlijk in en rond de kerk bij elkaar te brengen rond het thema van de Heiligdomsvaart.

Een pijler in beeld

Pijler 1 Basilica en Pelgrimage

De basiliek zal tijdens de Heiligdomsvaart het centrum zijn. Hier staan immers de relieken van de Heilige Servatius, in de prachtige Noodkist, centraal opgesteld. Tijdens deze 10 dagen zullen er allerlei vieringen plaatsvinden voor jong en oud, voor kleine groepen of grote groepen gelovigen. Te denken valt hierbij aan de pontificale hoogmissen, de plechtige reliekentoningen op zaterdag, het bidden bij de Noodkist, de Antiliaanse en de Armeense gemeenschap die pelgrimeren naar het graf van Sint Servaas.

Dit is een kleine greep uit alle vieringen die er in de Sint Servaasbasiliek zullen plaatsvinden.

Een pijler in beeld

Pijler 2

De naam van pijler 2 luidt 'Bruggen bouwen in dialoog'. Het doel is om mensen met elkaar te verbinden en in gesprek te brengen rondom het thema 'Wees een bruggenbouwer'.

De activiteiten omvatten drie domeinen.

Allereerst wil de pijler de oecumene tussen de verschillende kerken versterken, alsook de dialoog met andersgelovigen en geïnteresseerden. Zo zal er een oecumenische gebedsviering zijn, een Kerkenpad en een dauwtrapwandeling langs verschillende godshuizen. Daarnaast wil de pijler concreet bruggen slaan tussen allerlei groepen. Er komen middagen voor ouderen, eenzamen en gehandicapten, welke beginnen met een gebedsviering en uitmonden in een gezellig samenzijn. Ook worden buurtmaaltijden, thuisconcerten en co-creatieve workshops georganiseerd in diverse Maastrichtse wijken, waarbij mensen uitgenodigd zijn tot onderling gesprek, samenwerking en/of creativiteit.

Tenslotte daagt pijler 2 uit tot verdieping.

Maandelijks vindt een 'Bruggenbouwer-lezing' plaats, waarin het thema steeds vanuit een andere invalshoek wordt benaderd, zoals klimaat, oecumene, jongeren en Limburgse geschiedenis. Tevens wordt een tiental YouTube-filmpje gelanceerd, waarin Jezus Christus zichzelf presenteert als bruggenbouwer en zijn toehoorders oproept om verbinding te zoeken met God en elkaar.

Met dit brede aanbod aan bijeenkomsten in de periode september 2024 t/m juni 2025 hoopt pijler 2 veel mensen samen te brengen en te inspireren.

Een pijler in beeld

Pijler 3 Jeugd en Jongeren

Als werkgroep hebben we een gevarieerd programma in elkaar gezet. We willen graag de jeugd van Maastricht betrekken bij al datgene, wat Servaas voor de stad betekent. Daarbij richten we ons op diverse leeftijdsgroepen, van kleuters tot studenten. We willen de jeugd informeren én actief laten meedoen. We willen bruggen bouwen, letterlijk en in overdrachtelijke zin. U bent nieuwsgierig geworden? Laat u meenemen op deze jeugdreis.

Wie zei er ook alweer dat Servaas niet altijd meer bekend is? In ieder geval klopt dat soms ook nog en daar willen we natuurlijk iets aan doen.

Boeken over Sint Servaas zijn er diverse-, maar nog geen moderne stripboeken. Kortom, voor we het programma starten tekent een enthousiaste jonge kunstenaar prachtige afbeeldingen van de Heilige en zijn verhaal. Die illustreren het stripboek waarvan de tekst wordt geschreven door een gedreven lid van onze werkgroep.

Het boekje wordt gedrukt en dan gebruikt op de scholen, om leerlingen te informeren en enthousiast te maken. Natuurlijk wordt het ook breder verspreid en verkocht bij onder meer boekhandel Dominicanen.

Leerlingen op de basisscholen lezen niet alleen over Servaas. Ze gaan ook actief aan de slag. We bieden ze workshops. Leerlingen in de bovenbouw van de basisscholen gaan leren bruggen bouwen. Op de ene school bouwen ze de helft van die brug, op de andere- het tweede deel, zodat beide delen verbonden kunnen worden.

Het thema 'kom over de brug' vormt een workshop voor alle leerlingen op de basisschool, gegeven door Theatergroep Zuiderlingen. Daarnaast zijn er dans workshops en workshops muziek. Bij die muziek is de Maastrichtse Muziekgieterij actief.

Dat alles blijft niet binnen de muren van de basisscholen. We gaan er op 14 juni letterlijk de straat mee op. In een mooie stoet trekken de leerlingen door de historische binnenstad. Ze starten bij Centre Céramique en gaan ook hier weer de brug over en lopen dan verder door de stad via diverse kleinere pleinen.

Deze historische parels vormen een mooi en niet totaal overlopen decor. Denk bijvoorbeeld aan het Thermen pleintje. Op die pleinen wordt gestopt en tonen de leerlingen onder deskundige begeleiding wat ze in de klas hebben geleerd en gedaan, aan het publiek.

De 'Hoge Fronten' schrijft een verhaal over een pelgrim op weg naar de Servaas, dat de basis vormt voor de stoet. En uiteraard, de leerlingen eindigen hun stoet bij de basiliek op de Vrijthof.

A propos pelgrimeren. Leerlingen van basisscholen gaan ook uitgenodigd worden voor een jongeren pelgrimage op 16 juni van de Bron van Sint Servaas naar de basiliek. De start is voor de groepen 6-8 bij Chateau Neercanne. Van daaruit gaat de tocht eerst naar de Bron in Biesland, waar Servaas op zijn tocht van Tongeren naar Maastricht uitrustte.

Die bron zal van te voren extra aandacht krijgen. Zo komt er een duidelijke vermelding voor het publiek dat je hier de Servaasbron vindt. Je loopt of fietst er dan niet meer zo makkelijk langs, zonder er even binnen te gaan. Tevens zal er een rustbank geplaatst worden, waar hopelijk nog heel lang bezoekers kunnen verpozen in deze bezielende omgeving.

De leerlingen lopen verder door het prachtige landschap nabij de Jeker naar de stad in een Servaas T shirt. Bij de voormalige Tapijnkazerne sluiten ook de kinderen uit de groepen 1-5 aan. Alle deelnemers hebben een zelfgemaakte rugzak op, waar materiaal in zit over Sint Servaas, dat ze op school hebben gemaakt. Die rugzakken kunnen een mooie tentoonstelling worden in de basiliek. Vanzelfsprekend eindigt de tocht bij de crypte met het graf van onze stadspatroun.

Voorafgaand aan de tocht, in het voorjaar van 2025, zijn groepen leerlingen al zeer welkom in de Sint Servaas basiliek. Daar worden ze ontvangen en rondgeleid.

De stoet wordt begeleid door juffen en meesters, maar ook door studenten en vluchtelingen vanuit het pastoraat The InnBetween. Zo bouwen we bruggen tussen leeftijden en tussen mensen.

Een stoet kun je zien, maar hij gaat ook weer voorbij. Een tentoonstelling is langer beschikbaar. Leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs gaan een belangrijk deel bouwen van de tentoonstelling in Centre Ceramique, die daar vanaf april 2025/te zien zal zijn.

De eerste Heiligdomsvaart in Maastricht vond al plaats in 1391. Leerlingen gaan bouwen aan een maquette van Maastricht in die tijd met behulp van 3-D printers. Deze lessen maken deel uit voor het regulieren VMBO onderwijsprogramma en de leerlingen leren er dan ook heel veel over techniek.

Om de maquette heen komen replica's van de eerste vier bisschoppen van Maastricht. Er zal een film getoond worden waarin bezoekers kennis maken met vroegere Heiligdomsvaarten. Kortom, de lange traditie van de Heiligdomsvaart wordt hier door jongeren tot leven gewekt.

Het thema bruggen bouwen wordt extra nog benadrukt door de bruggen die leerlingen in het basisonderwijs gemaakt hebben en die eveneens tentoongesteld worden.

Er zal een boekje over brugheiligen worden gemaakt dat ook voor de tijd na de Heiligdomsvaart interessant blijft.

Leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs en van de Universiteit en Hogeschool willen waarschijnlijk meer weten over Servaas en zijn plek in onze stad. Daar gaan we in voorzien met lezingen en lessen. Dat stemmen we mede af met studium generale van de Universiteit.

Op de middelbare scholen komen er gastlessen bij filosofie, geschiedenis en taal over Servaas en de Heiligdomsvaart, de vijf stadsdevoties en over de ontwikkeling van het humanisme.

Voor wie zich verder wil verdiepen in het geloof, komen er geloofsgesprekken in samenwerking met onder meer de zusters dominicanessen van het Studentenpastoraat.

We verwachten zeker ook veel interesse van de internationale studenten die massaal de Mis op zondag in de Sint Matthias bezoeken.

Servaas bracht een boodschap, die op deze wijze wordt doorgegeven aan nieuwe generaties.

Ook daarmee slaan we bruggen.

Samen met de Scouting Sint Gerlach werken we aan een actief dagprogramma voor jongeren van 12-18. Het wordt een dag waarop men actief aan de slag gaat met het veroveren van een burcht in het Bassin gebied. Daartoe bouwen de deelnemers bruggen en vloten. Ook hier staat bruggen bouwen centraal, maar dan letterlijk.

Een pijler in beeld

Pijler 6 Ommegangen

De Ommegangen zijn voor Maastrichtenaren een kenmerkend onderdeel van de Heiligdomsvaart waarvoor veel bezoekers naar de stad komen.

Ook voor de beide zondagen van de Heiligdomsvaart 2025 wordt telkens een Ommegang voorbereid die door de stad zal trekken,

De ommegangen en routes zullen op 25 en 22 juni onderling verschillen waarbij de Ommegang op 22 juni ook de opmaat zal zijn voor de afsluiting van de Heiligdomsvaart,

